

Державна
служба України
з надзвичайних
ситуацій

Інститут
державного
управління у сфері
цивільного захисту

НИСД НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
СТРАТЕГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
NATIONAL INSTITUTE
FOR STRATEGIC STUDIES NISS

Federal Office
of Civil Protection and
Disaster Assistance

UNITED NATIONS
UKRAINE

Recovery and Peacebuilding Programme

**XVIII Міжнародна спеціалізована виставка
“Технології захисту/ПожТех-2019”**

МАТЕРІАЛИ

**21 Всеукраїнської науково-практичної
конференції (за міжнародною участю)**

**РОЗВИТОК ЦИВІЛЬНОГО
ЗАХИСТУ В СУЧАСНИХ
БЕЗПЕКОВИХ УМОВАХ**

8 жовтня 2019 року, м. Київ

Тацій Р.М., Пазен О.Ю., Вовк С.Я., Шипот Л.С. Прямий метод дослідження теплообміну у системі “суцільний циліндр всередині багатошарової циліндричної оболонки”	276
Товарянський В.І., Гаврилюк А.Ф. Оптимізація заходів щодо залучення технічних засобів для ліквідації надзвичайних ситуації, пов’язаних з викидом небезпечних хімічних речовин	279
Федоренко Д.С. Декомпресійна хвороба найчастіше професійне захворювання водолазів-рятувальників	282
Ференц Н.О. Оцінювання та аналіз ризиків пожежної безпеки автомобільних газонаповнювальних станцій	284
Хижняк В.В., Шевченко В.Л. Інформаційний освітній простір навчальних закладів у сфері цивільного захисту: від декларування до цільового науково-методичного проекту	288
Хлевной О.В., Бурак Н.Є. Квести в реальності як засіб підготовки майбутніх рятувальників до дій в умовах пожежі	291
Цапко Ю.В., Зав’ялов Д.Л., Бондаренко О.П., Ломага В.В. Дослідження вогнестійких властивостей теплоізоляційних плит з деревної шерсті	293
Цвар П.В. Проблемні питання формування кадрового резерву в органах управління та сил цивільного захисту	297
Цвіркун С.В., Удовенко М.Ю. Застосування програмного комплексу FDS для визначення осередку пожежі	299
Чабань А.В. Сучасний аналіз щодо необхідності розвитку гендерної рівності	302
Чернявский И.Ю., Тютюник В.В., Калугин В.Д. Развитие научно-технических основ построения геоинформационных систем радиационного мониторинга чрезвычайных ситуаций военного характера	304
Чуб І.А., Михайловська Ю.В. Підвищення рівня техногенної безпеки регіону в умовах обмеженого ресурсного забезпечення	308
Чумаченко С.М., Михайлова А.В. Оцінювання загрози виникнення надзвичайної ситуації в зоні проведення ООС із використанням методу аналізу ієрархій	310
Чуян В.Ф., Тимошенко О.М., Грачов А.О., Алімов Б.О. Пропозиції щодо застосування засобу пожежогасіння, призначеного для генерування піни високої кратності	312
Шаповалов О.В. Спосіб забезпечення безперебійної роботи автоматичних систем протипожежного захисту з використанням автономних джерел електроенергії	315
Шевченко С.І. Пошук відповідей, що пов’язані з небезпеками природного походження в умовах бойових дій	317
Юрченко В.О. Деякі аспекти навчання керівників органів виконавчої влади питанням організації взаємодії у надзвичайних ситуаціях	320

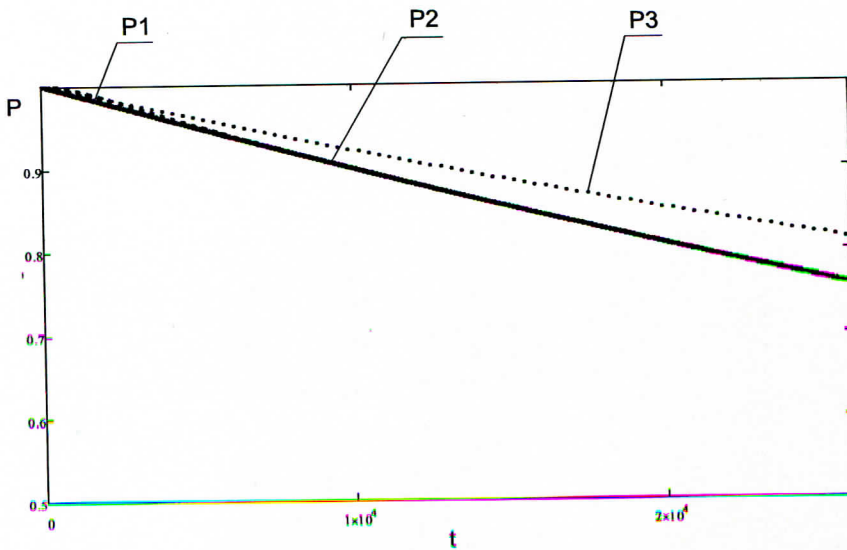

Рис. 2. Залежність ймовірності безвідмовної роботи систем електроживлення:
 P1- основної (P_{oc}), P2- резервованої системи з генераторною установкою,
 P3 - резервованої системи з генераторною установкою та акумуляторними
 батареями з інверторами напруги

Цитована література

1. Боднар Г.Й., Шаповалов О.В. Розробка автономного джерела живлення для протипожежних систем внутрішнього водопостачання / Збірник наукових праць "Пожежна безпека", №20. – 2012. С.180-186.
2. Справочник по проектированию электроэнергетических систем / Под ред. С.С. Рокотяна, И.М. Шапиро. – М.: Энергоатомиздат, 1985. – 352 с.
3. Надежность электрорадиоизделий 2006: Справочник – www.kazus.ru/attachment.php?attachmentid=9706&d.

Шевченко С.І., к.б.н., доцент

ПОШУК ВІДПОВІДЕЙ, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ З НЕБЕЗПЕКАМИ ПРИРОДНОГО ПОХОДЖЕННЯ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ

На теперішній час на Сході України проводиться позиційна війна – війна, в якій збройна боротьба ведеться, в основному, на суцільних, відносно стабільних фронтах (позиціях) з глибоко ешелонованою обороною.

Як правило, характеризується високою щільністю військ і розвиненим інженерним забезпеченням позицій, військово-політична і стратегічна обстановка залишаються стабільними протягом тривалого часу. Військові дії з обох сторін методичні та мало результативні.

Стратегічною метою позиційної війни стає демографічне та економічне виснаження противника. В цей час на фізіологічний та психологічний стан солдатів на передовій впливає розвиток надзвичайних ситуацій природного характеру. Підвищена температура повітря, рясні опади у весінньо – літній період, призводить до активності рослинного та тваринного компоненту на

території бойових дій. Це призводить до розвитку численних видів комах та тварин, які є носіями небезпечних інфекційних хвороб для солдата.

Враховуючи досвід проходження Великих воєнних баталій на території Східної України під час Першої та Другої світової війни можна прогнозувати розвиток природних небезпек для солдат в зоні теперішнього конфлікту.

“Супутниця” солдатського побуту – так звана “Волинська” або “Окопна лихоманка”, вперше описана в окопах на Волині в 1915 році, але мучила солдатів і на Західному фронті.

Як і тиф, окопну лихоманку розносили воші. І хоча солдати від неї не вмирили, але мучилися до двох місяців від важких болів по всьому тілу, включаючи очні яблука.

Волинська лихоманка – гостре риккетсіозне захворювання, що характеризується раптовим початком, поворотної лихоманки, сильними болями в ногах, рясний макуло-папульозний висип.

Рикетсії (лат. Rickettsia) – рід бактерій – внутрішньоклітинних паразитів. Названо по імені Ховарда Тейлора Риккетса (1871-1910), У 1910 році Риккетс загинув від висипного тифу, вивченням якого займався в Мексиці. На честь заслуг вченого збудники цих інфекцій були названі “риккетсіями” [1].

Захворювання описано в 1915 р За час Першої світової війни перехворіло понад 1 млн., відзначалася захворюваність і під час Другої світової війни. В даний час не реєструється. Джерело інфекції – хвора людина. Переносник інфекції – платяна воша, зараження людини відбувається при укусі інфікованої воші (рикетсії містяться в слині і в екскрементах). У деяких хворих риккетсій можуть зберігатися в крові тривалий час (300-400 днів).

Хвороба починається раптово, з ознобом підвищується температура тіла, в подальшому гарячка поворотного типу (без етіотропного лікування 3-8 нападів). Турбує слабкість, сильний головний біль, болі в ногах, попереку, спині, в очних яблуках. При обстеженні серцево-судинної системи відзначається тахікардія, зниження артеріального тиску, з боку органів дихання без особливих змін. Рано збільшується печінка і селезінка (з 3-4 дня). Хвороба протікає у вигляді нападів тривалістю близько 5 днів. Загальна тривалість хвороби зазвичай дорівнювала 5-6 тижнів. При дослідженні крові частіше відзначався лейкоцитоз.

Для діагностики велике значення мають епідеміологічні передумови – завошивленість (педікульоз), поява випадків волинської лихоманки) і характерна клінічна симптоматика (поворотна лихоманка, болі в ногах, висип).

Лікування. Тетрациклін 0,3-0,4 г 4 рази на день протягом 3-5 днів.

Профілактика волинської лихоманки – хворі підлягають ізоляції з дезінфекцією і дезінсекцією їх особистих речей [2].

Найстрашніший ворог солдатів під час війни це “Окопна стопа”, синонім “Траншейна стопа”.

Траншейна стопа також була описана з досвіду боїв Першої світової війни 1914-1918 років, при цьому збереглися відомості, що тільки у французькій армії її випробували на собі більше 3% солдатів.

У роки Другої світової війни в ході бойових дій в Південній Атлантиці

від траншейною стопи постраждали до 30% військовослужбовців британських парашутних і гвардійських полків. У Червоній Армії під час Великої Вітчизняної війни траншейна стопа практично повністю була відсутня завдяки заходам по своєчасній профілактиці цього захворювання (осушення окопів, створення умов для висушування одягу і тому подібного) [3].

Траншейна стопа – сезонне захворювання, для запобігання поширенню захворювання вживаються заходи з осушення окопів, зведення утеплених притулків для відпочинку, своєчасну заміну і просушування промоклих онуч і взуття. З досвіду військового медичного персоналу перебування особового складу в промерзлій і засипаних снігом окопах не так сильно сприяє розвитку відморожень, як знаходження солдатів в окопах, залитих водою і рідким брудом.

Лікування, як правило, стаціонарне, із застосуванням новокаїнові блокад і антикоагулянтів. Хворі з траншейною стопою повинні бути госпіталізовані, їм призначається фізіотерапевтичне лікування: ультрафіолетове опромінення і ультрависокочастотна терапія. Залежно від показань може знадобитися і хірургічне втручання.

“Окопний рот” чи “позиційний рот” являє собою інфекцію ясен, яка супроводжується болем, жаром і іноді втомою.

Якщо звичайні бактерії в порожнині рота занадто швидко розмножуються, то на яснах може з’явитися інфекція.

Десни болять, а з рота іноді виходить у край неприємний запах.

Термін “позиційний рот” з’явився під час Першої світової війни, коли у багатьох солдатів в окопах розвивалася ця інфекція. “Окопний рот” тепер зустрічається рідко, хоча незначні інфекції ясен, що вражають тільки кілька зубів, ймовірно, зустрічаються відносно часто. Важка форма зазвичай настає тільки у людей з порушеннями імунної системи. “Окопний рот” – не заразне захворювання.

Інфекція викликається аномально швидким зростанням бактерій, які зазвичай знаходяться в роті, не завдаючи ніякої шкоди. Недостатня гігієна порожнини рота, як правило, вносить свій внесок у розвиток інфекції “позиційний рот”, а фізичний або емоційний стрес, нестача харчування і недосипання сприяють її розвитку. Зараження відбувається найчастіше у людей, які страждають гінгівітом, а потім відчувають стрес (наприклад, екзаменаційна сесія або базова військова підготовка). “Окопний рот” набагато частіше зустрічається у курців, ніж у некурящих.

Зазвичай “позиційний рот” починається раптово з болю і кровоточивості ясен, надмірного утворення слини і іноді з вкрай смердючого запаху з рота. У людей також може відзначатися погане самопочуття і підвищена стомлюваність. Краї ясен між зубами руйнуються (стираються), і починають утворюватися рани (виразки), покриті сірим шаром відмерлої тканини. Десни легко кровоточать, і боляче говорити, є і ковтати. Часто розпухають лімфатичні вузли під щелепою, і починається незначне підвищення температури.

Лікування звичайного випадку виразково-некротичного гінгівіту займає два тижні і включає: антибіотики, знеболюючі (місцеві і в таблетках),

антисептики для полоскання рота. Важливим моментом в лікуванні є чистка зубів і ясен стоматологом за допомогою спеціальних інструментів - видалення нальотів і зубних каменів.

Таким чином, охайне відношення до свого тіла у солдата на передовій зменшить ризик появи та розповсюдження паразитарних та інфекційних хвороб, що мали місце раніше та підвищить боєздатність бойових підрозділів.

Цитована література

1. Здродовский П.Ф., Голиневич Е.М. Учение о риккетсиях и риккетсиозах. – М., 1972.
2. Возіанова Ж.І. Інфекційні і паразитарні хвороби: В 3 т. – К.: “Здоров’я”, 2002. – Т.2. – 658 с. ISBN 5-311-01249-8.
3. Кавалерский Г.М., Гаркави А.В. Раздел “Траншейная стопа” главы Термические поражения // Медицина чрезвычайных ситуаций. Хирургия катастроф. – М.: Медицинское информационное агентство, 2015. – С. 191. – (376 с.).

Юрченко В.О., к.т.н., доцент

ДЕЯКІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ КЕРІВНИКІВ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ПИТАННЯМ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Під час організації управління при виникненні надзвичайних ситуацій (далі – НС) одним з головних та складних питань для керівників виконавчої влади є організації взаємодії між органами управління (далі – ОУ) та силами цивільного захисту (далі – ЦЗ). У зв’язку з цим постає питання навчання зазначеної категорії посадових осіб організації взаємодії у НС [2, 3].

Аналіз змісту організації навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов’язана з організацією і здійсненням заходів з питань ЦЗ щодо організації взаємодії між ОУ та силами ЦЗ у НС показав наступне, що відповідно до змісту навчальних програм підвищення кваліфікації у сфері ЦЗ із зазначеними категоріями слухачів передбачено наступні теми навчальних занять щодо вивчення питань організації взаємодії між ОУ та силами у НС:

“Координація діяльності центральних, місцевих органів влади у сфері цивільного захисту. Організація взаємодії в ЄДСЦЗ”;

“Організація взаємодії в системі авіаційного пошуку і порятунку”;

“Порядок дій та організація взаємодії аварійно-рятувальних підрозділів з екіпажами пошуково-рятувальних повітряних суден”;

“Застосування авіації при гасінні пожеж. Організація взаємодії авіації з наземними силами і засобами при проведенні операції з пожежогасіння”;

“Організація взаємодії наземних аварійно-рятувальних підрозділів з екіпажами повітряних суден при ліквідації пожеж в екосистемах” (практичне заняття в аудиторії).

Як бачимо, всі зазначені теми занять, крім однієї, відносяться до

ПОШУК ВІДПОВІДЕЙ, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ З НЕБЕЗПЕКАМИ ПРИРОДНОГО ПОХОДЖЕННЯ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ

На теперішній час на Сході України проводиться позиційна війна - війна, в якій збройна боротьба ведеться, в основному, на суцільних, відносно стабільних фронтах (позиціях) з глибоко ешелонованою обороною.

Як правило, характеризується високою щільністю військ і розвиненим інженерним забезпеченням позицій, військово-політична і стратегічна обстановка залишаються стабільними протягом тривалого часу. Військові дії з обох сторін методичні та мало результативні.

Стратегічною метою позиційної війни стає демографічне та економічне виснаження противника. В цей час на фізіологічний та психологічний стан солдатів на передовій впливає розвиток надзвичайних ситуацій природного характеру. Підвищена температура повітря, рясні опади у весінньої - літній період, призводить до активності рослинного та тваринного компоненту на території бойових дій. Це призводить до розвитку численних видів комах та тварин, які є носіями небезпечних інфекційних хвороб для солдата.

Враховуючи досвід проходження Великих воєнних баталій на території Східної України під час Першої та Другої світової війни можна прогнозувати розвиток природних небезпек для солдат в зоні теперішнього конфлікту.

"Супутниця" солдатського побуту - так звана "Волинська" або "Окопна лихоманка", вперше описана в окопах на Волині в 1915 році, але мучила солдатів і на Західному фронті.

Як і тиф, окопну лихоманку розносили воші. І хоча солдати від неї не вмирили, але мучилися до двох місяців від важких болів по всьому тілу, включаючи очні яблука.

Волинська лихоманка - гостре риккетсіозне захворювання, що характеризується раптовим початком, поворотної лихоманки, сильними болями в ногах, рясний макуло-папульозний висип.

Рикетсії (лат. Rickettsia) - рід бактерій - внутрішньоклітинних паразитів. Названо по імені Ховарда Тейлора Риккетса (1871-1910), У 1910 році Риккетс загинув від висипного тифу, вивченням якого займався в Мексиці. На честь заслуг вченого збудники цих інфекцій були названі «риккетсіями»[1].

Захворювання описано в 1915 р За час Першої світової війни перехворіло понад 1 млн., відзначалася захворюваність і під час Другої світової війни. В даний час не реєструється. Джерело інфекції - хвора людина. Переносник інфекції - платтяна воша, зараження людини відбувається при укусі інфікованої воші (рикетсії містяться в слині і в екскрементах). У деяких хворих риккетсій можуть зберігатися в крові тривалий час (300-400 днів).

Хвороба починається раптово, з ознобом підвищується температура тіла, в подальшому гарячка поворотного типу (без етіотропного лікування 3-8 нападів). Турбує слабкість, сильний головний біль, болі в ногах, попереку, спині, в очних яблуках. При обстеженні серцево-судинної системи

відзначається тахікардія, зниження артеріального тиску, з боку органів дихання без особливих змін. Рано збільшується печінка і селезінка (з 3-4 дня). Хвороба протікає у вигляді нападів тривалістю близько 5 днів. Загальна тривалість хвороби зазвичай дорівнювала 5-6 тижнів. При дослідженні крові частіше відзначався лейкоцитоз.

Для діагностики велике значення мають епідеміологічні передумови - завошивленість (педікульоз), поява випадків волинської лихоманки) і характерна клінічна симптоматика (поворотна лихоманка, болі в ногах, висип).

Лікування. Тетрациклін 0,3-0,4 г 4 рази на день протягом 3-5 днів.

Профілактика волинської лихоманки - хворі підлягають ізоляції з дезінфекцією і дезінсекцією їх особистих речей [2].

Найстрашніший ворог солдатів під час війни це «Окопна стопа», синонім «Траншейна стопа».

Траншейна стопа також була описана з досвіду боїв Першої світової війни 1914-1918 років, при цьому збереглися відомості, що тільки у французькій армії її випробували на собі більше 3% солдатів.

У роки Другої світової війни в ході бойових дій в Південній Атлантиці від траншейною стопи постраждали до 30% військовослужбовців британських парашутних і гвардійських полків. У Червоній Армії під час Великої Вітчизняної війни траншейна стопа практично повністю була відсутня завдяки заходам по своєчасній профілактиці цього захворювання (осушення окопів, створення умов для висушування одягу і тому подібного) [3].

Траншейна стопа — сезонне захворювання, для запобігання поширенню захворювання вживаються заходи з осушення окопів, зведення утеплених притулків для відпочинку, своєчасну заміну і просушування промоклих онуч і взуття. З досвіду військового медичного персоналу перебування особового складу в промерзлій і засипаних снігом окопах не так сильно сприяє розвитку відморожень, як знаходження солдатів в окопах, залитих водою і рідким брудом.

Лікування, як правило, стаціонарне, із застосуванням новокаїнової блокади і антикоагулянтів. Хворі з траншейною стопою повинні бути госпіталізовані, їм призначається фізіотерапевтичне лікування: ультрафіолетове опромінення і ультрависокочастотна терапія. Залежно від показань може знадобитися і хірургічне втручання.

«Окопний рот» чи «позиційний рот» являє собою інфекцію ясен, яка супроводжується болем, жаром і іноді втомою.

Якщо звичайні бактерії в порожнині рота занадто швидко розмножуються, то на яснах може з'явитися інфекція.

Десни болять, а з рота іноді виходить украй неприємний запах.

Термін «позиційний рот» з'явився під час Першої світової війни, коли у багатьох солдатів в окопах розвивалася ця інфекція. «Окопний рот» тепер зустрічається рідко, хоча незначні інфекції ясен, що вражають тільки кілька зубів, ймовірно, зустрічаються відносно часто. Важка форма зазвичай настає тільки у людей з порушеннями імунної системи. «Окопний рот» - не заразне захворювання.

Інфекція викликається аномально швидким зростанням бактерій, які зазвичай знаходяться в роті, не завдаючи ніякої шкоди. Недостатня гігієна порожнини рота, як правило, вносить свій внесок у розвиток інфекції «позиційний рот», а фізичний або емоційний стрес, нестача харчування і недосипання сприяють її розвитку. Зараження відбувається найчастіше у людей, які страждають гінгівітом, а потім відчувають стрес (наприклад, екзаменаційна сесія або базова військова підготовка). «Окопний рот» набагато частіше зустрічається у курців, ніж у некурящих.

Зазвичай «позиційний рот» починається раптово з болю і кровоточивості ясен, надмірного утворення слини і іноді з вкрай смердючого запаху з рота. У людей також може відзначатися погане самопочуття і підвищена стомлюваність. Краї ясен між зубами руйнуються (стираються), і починають утворюватися рани (виразки), покриті сірим шаром відмерлої тканини. Десни легко кровоточать, і боляче говорити, є і ковтати. Часто розпухають лімфатичні вузли під щелепою, і починається незначне підвищення температури.

Лікування звичайного випадку виразково-некротичного гінгівіту займає два тижні і включає: антибіотики, знеболюючі (місцеві і в таблетках), антисептики для полоскання рота. Важливим моментом в лікуванні є чистка зубів і ясен стоматологом за допомогою спеціальних інструментів - видалення нальотів і зубних каменів.

Таким чином, охайне відношення до свого тіла у солдата на передовій зменшить ризик появи та розповсюдження паразитарних та інфекційних хвороб, що мали місце раніше та підвищить боєздатність бойових підрозділів.

Цитована література

1. Здродовский П. Ф., Голиневич Е. М. Учение о риккетсиях и риккетсиозах. — М., 1972.

2. Возіанова Ж. І. Інфекційні і паразитарні хвороби: В 3 т. — К.: "Здоров'я", 2002. — Т. 2. — 658 с. ISBN 5-311-01249-8

3. Кавалерский Г. М., Гаркави А. В. Раздел «Траншейная стопа» главы Термические поражения // Медицина чрезвычайных ситуаций. Хирургия катастроф. — М.: Медицинское информационное агентство, 2015. — С. 191. — (376 с.)